

Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunta on 7 päivänä joulukuuta 1990 lähettänyt puolustusasiainvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 310.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Pekka Pitkänen puolustusministeriöstä, neuvotteleva virkamies Matti Pukkio työministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Matti Lahti oikeusministeriöstä ja hallituksen jäsen Thomas Hackman Aseistakieltäytyjäliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomitujen rangaistusten lieventämistä. Vankeusrangaistus ehdotetaan alennettavaksi puoleen siviilipalvelusajasta, joka nykyisin on 16 kuukautta. Käytännössä pisimmät rangaistukset lievenisivät 12 kuukaudesta 8 kuukaudeksi vankeutta. Samalla ehdotetaan vankilasta vapautettavaksi ne siviilipalveluksesta tuomitut, jotka ovat suorittaneet rangaistustaan vähintään 8 kuukautta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991. Koska nykyisetkin säännökset ovat voimassa vain vuoden 1991 loppuun, myös ehdotettu muutos koskisi samaa aikaa.

Valiokunta kiinnittää huomiota rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen (RVpA) 3 §:stä ilmenevään lievemmän lain periaatteeseen. Tämä periaate tarkoittaa sitä, että jos tuomitsemishetkellä on voimassa toinen laki kuin tekohetkellä, sovelletaan tätä uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lie-

vempään lopputulokseen. Sanottu pykälä on muutettu 1.1.1991 voimaan tulleella lailla (790/90). Kun RVpA 3 §:n 3 momentin säännös on uusi, ei sen soveltamisesta tuomioistuimissa ole vielä käytännön tapauksia. Säännöksen sanamuotoa saatetaan tulkita siten, että se koskisi myös ehdotettua siviilipalveluslain rangaistussäännöksen muutosta. Jotta lievemmän lain periaatteen noudattaminen ilmeneisi riittävän selvästi lakitekstistä, olisi asia kirjoitettava näkyviin voimaantulosäännöksen. Valiokunta ehdottaa, että epäselvyyden välttämiseksi voimaantulosäännöksen lisätään seuraava lause: Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyyn rikokseen.

Valiokunta toteaa myös, että lakiehdotuksen 14 a §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen loppuosassa on hieman epäselvä viittaus virkkeen alkuosaan. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että käytetty sanonta ”sanotun ajan” korvattaisiin kirjoittamalla tarkoitettu aika, joka on kahdeksan kuukautta, nimenomaisesti näkyviin.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta 21 päivänä helmikuuta 1969 annetun lain (132/69) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on väliaikaisesti muutettuna 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla (647/85), sekä

lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 14 a § ja 17 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

14 a §

Henkilö, joka on tuomittu ennen 1 päivää maaliskuuta 1991 siviilipalveluksen välttämistä tai siviilipalvelusmiehen kuuliaisuusrikoksesta yli kahdeksan kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen, vapautetaan suorittamasta *kahdeksan kuukautta* ylittävää osaa vankeusrangaistuksesta. Vapautuksesta päättää vankilanjohdaja.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lain 14 §:n 1 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyyn rikokseen.

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn ovat valiokunnassa ottaneet osaa puheenjohtaja Holvittie, varapuheenjohtaja Uitto, jäsenet Joenpalo, Jääskeläinen, Laine, Lamminen, Lax, Paavi-

lainen, T. Roos, Uosukainen, Varpasuo ja Vuoristo sekä varajäsenet Ala-Harja ja P. Leppänen.

Vastalause

Esitämme puolustusasiainvaliokunnan mietintöön n:o 8 hallituksen esityksestä n:o 310 laiksi aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta seuraavansisältöisen vastalauseen:

Ensinnäkin katsomme, että valiokunnan hyväksymässä muodossa lakiesitys väliaikaislain muuttamisesta merkitsee vähäistä edistystä siviilipalvelusmiesten asemaan, mutta se on mielestämme riittämätön. Kahdeksan kuukauden ehdoton vankeusrangaistus totaaliikieltäytymisestä on edelleen rikosoikeudellisesti ja kansainvälisesti katsoen kohtuuton.

Yksityiskohtaiset muutosesitykset

14 §. Valiokunnan mietinnön mukaan tuomiot siviilipalveluksen välttämistä ja siviilipalveluksen välttämistä ja siviilipalvelusmiehen kuuliaisuusrikoksesta olisivat puolet jäljellä olevasta palvelusajasta. Tämä merkitsi, että totaaliikieltäytyjien vankeustuomiot olisivat yhtä pitkät kuin varusmiesten lyhyin palvelusaika. Lisäksi ehdotus ei poista sitä rangaistusjärjestelmäämme sinänsä kuulumatonta erikoisuutta, että siviilipalvelusmiehiä ei voida tuomita ehdolliseen rangaistukseen. Esityksen

rangaistusäänös on vähimmäisrangaistus siinä säädetystä siviilipalveluksen välttämiseksi.

Tämän vuoksi esitämme, että ao. rangaistuksen *enimmäispituutena* tulisi olla puolet jäljellä olevasta palveluajasta.

14 a §. Katsomme, että kaikkien niiden siviilipalvelusmiesten, joilla tämän lain tullessa voimaan on lainvoimainen tuomio (myös ne, joiden tuomio on alle 8 kuukautta), tulisi voida päästä vapauteen, kun he ovat suorittaneet 14 §:ssä määrätyn vähimmäisrangaistuksen eli puolet jäljellä olevasta palveluajastaan.

17 §. Esityksen säännös on tarpeeton poikeus seuraamusjärjestelmäämme. Sitä ei voida puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvillä perusteilla, että siviilipalvelusmiehet keinottelisivat rikoslain yleisellä vähimmäisrangaistusajalla. Perusongelma laissa on kuitenkin siviilipalvelusajan kohtuuttoman pitkä kesto.

Ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan väliaikaisesti aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta 21 päivänä helmikuuta 1969 annetun lain (132/69) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on väliaikaisesti muutettuna 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla (647/85),

muutetaan väliaikaisesti (poist.) lain (poist.) 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on väliaikaisesti muutettuna mainitulla 12 päivänä heinäkuuta annetulla lailla (poist.), sekä lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 14 a § (poist.) seuraavasti:

14 §

Jos siviilipalvelusmies laiminlyö velvollisuutensa saapua palvelukseen saamansa kutsun mukaisesti tai hänelle annetun loman päätyttyä taikka karkaa palveluspaikastaan ja on perusteltua syytä otaksua, ettei hän ottaisi ojentukseen kurinpitörangaistuksesta, hänet on tuomittava *siviilipalveluksen välttämiseksi* vankeuteen ajaksi, joka vastaa *enintään* puolta hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan. Jos siviilipalvelusmies rikkoo tai yllyttää toista rikkomaan laitoksen järjestystä taikka niskoittelun tai muun palveluksesta kieltäytymisen johdosta on suorittamatta hänelle määrättyjä palvelustehtäviä ja jos on ilmeistä, ettei hän ottaisi ojentukseen kurinpitörangaistuksista, hänet on tuomittava *siviilipalvelusmiehen kuuliaisuusrikoksesta* edellä mainittuun rangaistukseen.

kuuliaisuusrikoksesta tuomitun henkilön rangaistus lyhennetään tämän lain tullessa voimaan siten, että se vastaa puolta hänen jäljellä olevasta siviilipalvelusajastaan. Tällöin ei kuitenkaan palvelusajaksi lasketa yli 240 päivää. Tämän lyhennetyn rangaistusajan suorittanut vapautuu rangaistuslaitoksesta tämän lain tullessa voimaan, ja hänen siviilipalvelusvelvollisuutensa katsotaan päättyneeksi.

17 §

(Poist.)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun siviilipalvelusmies on aloittanut palveluksensa ennen tämän lain voimaantuloa. Siviilipalvelusta 240 päivää suorittanut siviilipalvelusmies vapautuu palveluksesta lain tullessa voimaan ja hänen siviilipalvelusvelvollisuutensa katsotaan päättyneeksi.

14 a §

Ennen 1 päivää maaliskuuta 1991 siviilipalveluksen välttämiseksi tai siviilipalvelusmiehen

Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 1991

Ensio Laine

Pauli Uitto

Pekka Leppänen

